

- Ampudia M. Financial fragility of Euro area households / Ampudia Miguel, Has van Vlokhoven, and Dawid Zochowski <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp1737.en.pdf>.
- Albacete N. Household vulnerability in Austria – a microeconomic analysis based on the household finance and consumption survey /Albacete N., Lindner P., 2013 <https://ideas.repec.org/a/onb/oenbfs/y2013i25b2.html>.
- Herrala R. Household Loan Loss Risks in Finland – Estimations and Simulations with Micro Data”, Herrala R., and Kauko K., 2007. “Bank of Finland Research Discussion Papers 5/2007.
- Persson M., 2009. “Household indebtedness in Sweden and implications for financial stability – the use of household-level data”, BIS Papers No. 46. <https://ideas.repec.org/h/bis/bisbpc/46-14.html>.
- Zajączkowski S. and Zochowski D., 2007. “The distribution and dispersion of debt burden ratios among households in Poland and its implications for financial stability”, a chapter in Proceedings of the IFC Conference on “Measuring the financial position of the household sector”, Basel, 30–31 August 2006. – Volume 2, 2007, vol. 26, pp. 62–74.
- Офіційний сайт Державної служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку (OECD) <https://data.oecd.org/>.
- Global Wage Report 2012/13 Wages and equitable growth <http://www.ilo.org/>.
- Analysis of EU-27 household final consumption expenditure — Baltic countries and Greece still suffering most from the economic and financial crisis <http://ec.europa.eu/eurostat/>.
- Lusardi A. Financially Fragile Households: Evidence and Implications / Annamaria Lusardi, Daniel Schneider, Peter Tufano 2011 <http://www.nber.org/papers/w17072>.
- Skinner J. Risky Income, Life Cycle Consumption and Precautionary Saving / Skinner Jonathan. Journal of Monetary Economics 1988. “22, no. 2: 237–55.
- Carroll C. How Important Is Precautionary Saving? /Carroll, Christopher D., and Andrew A. Samwick. 1998. “Review of Economics and Statistics 80, no. 3: 410–19.

УДК 336.225.6

Луценко І.С.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У статті висвітлено методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави як стратегічної складової фінансової безпеки України. Визначено індикатори оцінювання рівня податкової безпеки держави та їх порогові значення.

Ключові слова: податки, податкова система, податкова безпека держави, фінансова безпека.

Луценко І.С. МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНИВАНИЮ УРОВНЯ НАЛОГОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

В статье освещен методический подход к оценке уровня налоговой безопасности государства как стратегической составляющей финансовой безопасности Украины. Определены индикаторы оценки уровня налоговой безопасности государства, а также их пороговые значения.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, налоговая безопасность государства, финансовая безопасность.

Lutsenco I.S. METHODOLOGICAL APPROACH TO ASSESSING THE LEVEL OF TAX SECURITY OF THE STATE

In the article was illuminated the methodical approach to the assessment of the tax state security as a strategic component of the financial security of Ukraine. The indicators were defined evaluation of tax security and their thresholds.

Keywords: taxes, tax system, tax state security, financial security.

Постановка проблеми. На початку 2015 р. у проголошеній Президентом України стратегії сталого розвитку «Україна-2020» одним з векторів розвитку держави є проведення податкової реформи, метою якої є побудова такої податкової системи, яка повинна, по-перше, стати простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків; по-друге, створювати необхідні умови для сталого розвитку національної економіки; по-третє, забезпечувати достатнє наповнення доходів Державного бюджету України і місцевих бюджетів. У цьому контексті з метою контролю та оцінювання проведення результативності податкових реформ та їх впливу на забезпечення податкової безпеки держави актуалізуються питання щодо проведення об'єктивного, якісного та регулярного моніторингу рівня податкової безпеки держави. Тому розробка методичного підходу до оцінювання рівня податкової безпеки держави є актуальним та своєчасним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми фінансової безпеки стали предметом досліджень багатьох вітчизняних учених-економістів:

О. Барановського, М. Єрмошенка, А. Сухорукова, В. Шлемка, І. Бенька, О. Ревака, Б. Кваснюка, Я. Жаліла, В. Мунтіяна, М. Медведкіної, О. Савицької та ін. Проте останнім часом набуває неабиякого розвитку інтерес науковців саме до однієї з її складових, а саме податкової безпеки держави. Серед вітчизняних економістів варто відзначити праці О. Баранецької, Ю. Бережної, М. Виклюк, В. Герасик, Ю. Іванова, В. Іщенко, В. Матвеевої, В. Мартинюка, Є. Медведкіної, Л. Петренко, Ю. Полянської, А. Соколовської та ін. У визначених працях науковців розкривається та обґрунтовується сутність податкової безпеки з точки зору різних рівнів її забезпечення, досліджуються окремі фінансові показники, які дозволяють здійснити аналітичну характеристику стану податкової сфери України. Втім, високо оцінюючи накопичені наукові дослідження щодо податкової безпеки держави та враховуючи зміни в економіці України, варто відмітити, що вченими недостатньо приділяється увага щодо розробки методичних підходів до оцінювання рівня податкової безпеки держави як стратегічної складової фінансової безпеки України.

Мета статті – дослідження сутності податкової безпеки держави та визначення її місця у системі фінансової безпеки України, а також висвітлення методичного підходу до оцінювання рівня податкової безпеки держави за допомогою визначених індикаторів.

Виклад основного матеріалу. Узагальнюючи ряд наукових досліджень [1–5] щодо визначення місця податкової безпеки в складі фінансової безпеки, зазначимо, що в більшості наукових джерел податкову безпеку розглядають та включають до окремої ланки фінансової безпеки держави. На нашу думку, безперечно, податкова безпека є найважливішою складовою фінансової безпеки держави, оскільки вона впливає на забезпечення зростання ресурсного потенціалу для розвитку конкурентоспроможної національної економіки на засадах інвестиційного оновлення експортно-виробничого потенціалу, збереження цілісності фінансової системи, протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам держави. Водночас на законодавчому рівні податкову безпеку як складову фінансової навіть не виділяють, що є суттєвим недоліком. Прикладом є наявні методичні

рекомендації розрахунку рівня економічної безпеки держави, що розроблені фахівцями як Міністерства економіки України, так й Міністерства економічного розвитку і торгівлі України і затверджені відповідними наказами від 02.03.2007 р. № 60 «Про затвердження методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [6] та від 29 жовтня 2013 р. № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [7]. Так, у визначених методичних рекомендаціях до фінансової безпеки відносять: банківську безпеку, безпеку небанківського фінансового сектору, боргову безпеку, бюджетну безпеку, валютну безпеку, грошово-кредитну безпеку. На нашу думку, перелік складових фінансової безпеки повинен бути доповнений податковим сегментом.

Визначаючи сутність самої податкової безпеки держави, необхідно зазначити, що у сучасній науці відсутнє не лише загальноприйняте визначення, а й єдине розуміння її сутності.

Так, аналізуючи наведені твердження науковців, які представлені у таблиці 1, погодимось з твердженнями М. Виклюк та В. Герасик, що у наукових колах податкову безпеку держави розглядають [10]:

- по-перше, як певний стан податкової системи, що забезпечує захист інтересів платників податків та суб'єктів, що задіяні у розподілі ВВП через механізм оподаткування;

- по-друге, як певну властивість системи, що здатна забезпечити своєчасність виконання податковою системою своїх функцій, та адекватність реагувати її на зміни податкової політики держави під впливом групи чинників;

- по-третє, як здатність протистояти ризикам та небезпекам, оптимізувати, а за окремих умов мінімізувати їх вплив на усіх учасників податкової безпеки.

Отже, на нашу думку, податковою безпекою держави є такий стан податкової

Рис. 1. Методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави

Джерело: складено автором за результатами дослідження

Таблиця 1

Узагальнення авторських підходів до визначення поняття «податкова безпека»

Автори	Визначення поняття «податкова безпека»
В. Іщенко	Частина фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення за рахунок податкових надходжень дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а також забезпечує розвиток реального сектору економіки та соціальний захист населення.
Ю. Іванов, Ю. Бережна	Інтегрована підсистема економічної безпеки, яка впливає на фінансове забезпечення всіх її складових: інноваційно-технологічної, імпоротної, інвестиційної, енергетичної, сировинно-ресурсної, продовольчої, соціальної, експортної та міжнародно-інтеграційної безпеки.
М. Виклюк, В. Герасик	Стан податкової системи, який визначає гармонізацію процесу оподаткування та справляння податків за умови ефективного управління ризиками та загрозами, що виникають у податковій сфері, шляхом вжиття необхідних заходів з боку виконавчих органів для задоволення інтересів держави, суспільства та платників податків (суб'єктів господарювання, організацій, населення).
Л. Петренко	Стан податкової системи, який характеризується стійкістю і стабільністю всіх її елементів, що передбачає спроможність захищати економічні інтереси держави і протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, можливість реалізації і розвитку податкового потенціалу країни, ефективне використання конкурентних переваг податкової системи в умовах глобалізації
Д. Тихонов	Стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, забезпечує захист національних інтересів, соціальну спрямованість податкової політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів.
І. Тимофеева	Такий стан податкової системи, при якому забезпечується гарантування захисту податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз.
А. Цвіль-Букланова	Стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, забезпечує захист національних інтересів, соціальну спрямованість податкової політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів.

Складено автором на основі: [8–11]

Таблиця 2

Індикатори оцінювання рівня податкової безпеки держави

Індикатори	Формула	Порогові значення	
Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Державного бюджету (%)	$R_{кпн} = \frac{\sum ПН}{\sum \text{Доходів державного бюджету}} \times 100\%$ де $\sum ПН$ – податкові надходження до доходів Державного бюджету	≥ 60	
Рівень концентрації податкових надходжень від ЗТД у доходах Державного бюджету (%)	$R_{кпнз} = \frac{\sum ПНзтд}{\sum \text{Доходів державного бюджету}} \times 100\%$ де $\sum ПНзтд$ – податкові надходження від зовнішньоторговельної діяльності до доходів Державного бюджету	≤ 30	
Рівень оподаткування на економіку країни (%)	$P_{oe} = \frac{\sum ПН + СВ + З}{ВВП - ПО} \times 100\%$ де $\sum ПН$ – податкові надходження до доходів Державного бюджету; СВ – єдиний соціальний внесок; З – заборгованість з ЄСВ та податковими надходженнями; ВВП – валовий внутрішній продукт; ПО – прихована оплата праці й змішаних доходів, що використовуються при обчисленні ВВП	≤ 30	
Рівень втрат Державного бюджету від пільгового оподаткування (%)	$P_{вт} = \frac{\sum \text{Пільг з оподаткування}}{\sum \text{Доходів державного бюджету}} \times 100\%$	≤ 30	
Рівень податкового боргу платників податків (%)	$P_{пб} = \frac{\sum Пб}{\sum ПН} \times 100\%$ де $\sum Пб$ – податковий борг з податкових надходжень, зборів та платежів $\sum ПН$ – податкові надходження до доходів Державного бюджету;	≤ 10	
Коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень	$K_{ра} = \frac{\sum ПНф}{\sum ПНпл}$ де $\sum ПНф$ – фактичні податкові надходження до доходів Державного бюджету; $\sum ПНпл$ – планові податкові надходження до доходів Державного бюджету	≥ 1	
Коефіцієнт еластичності	$K_{елп} = \frac{ПН2 - ПН1}{(ВВП2 - ВВП1)/ВВП1}$ де $ПН1, ВВП1$ – податкові надходження від зовнішньоторговельної діяльності та обсяг валового внутрішнього продукту за базовий (попередній період); $ПН2, ВВП2$ – податкові надходження від зовнішньоторговельної діяльності та обсяг валового внутрішнього продукту за звітний період	≥ 1	
Дієвість податкового контролю	Коефіцієнт ефективності контрольних заходів	$K_{ез} = \frac{Фс}{Пп}$ де $Фс$ – кількість застосованих фінансових санкцій; $Пп$ – кількість платників податків, в яких виявлені порушення	≥ 1
	Коефіцієнт результативності контрольних заходів	$K_{ркз} = \frac{Од}{Кп}$ де $Од$ – обсяг донарахувань за результатами виїзних і невиїзних податкових перевірок; $Кп$ – кількість проведених контрольних заходів;	≥ 1
	Коефіцієнт якості контрольних заходів	$K_{якз} = \frac{Аз}{Ас}$ де $Аз$ – кількість задоволених оскаржень/апеляцій повідомлень рішень; $Ас$ – загальна кількість розглянутих підрозділами й управліннями апеляцій скарг повідомлень-рішень;	≥ 1
	Коефіцієнт дієвості контрольних заходів	$K_{дкз} = \frac{Опк}{Од}$ де $Опк$ – обсяг коштів, які було стягнуто до бюджету внаслідок контрольних заходів; $Од$ – обсяг донарахованих податкових зобов'язань та застосованих фінансових санкцій унаслідок контрольних заходів	≥ 1
Коефіцієнт окупності роботи фіскальних органів	$K_{оф} = \frac{Опк}{Оу}$ де $Опк$ – обсяг коштів, які сплачено до бюджету внаслідок проведених контрольних заходів; $Оу$ – обсяг коштів, які було витрачено на утримання контролюючого органу	≥ 1	
Коефіцієнт інвестиційної віддачі податкових пільг підприємств з інвестиціями	$K_{ів} = \frac{\text{Інвестиції}}{\text{Пільги з оподаткування}}$	≥ 1	
Коефіцієнт ефективності використання податкових пільг підприємствами з інвестиціями	$K_{евпп} = \frac{\sum ПНп_i}{\sum ОППп_i}$ де $ПНп_i$ – податкові надходження до бюджету від здійснення діяльності підприємств з інвестиціями; $ОППп_i$ – отримані пільги з оподаткування підприємств з інвестиціями	≥ 1	
Рівень тінізації економіки (% до ВВП)	Визначається відповідно до Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки, затверджених наказом № 123 від 18.02.2009 р. Міністерством економіки України	≤ 30	

Складено автором за результатами дослідження

системи, що впливає на забезпечення зростання ресурсного потенціалу для розвитку незалежної, стабільної, стійкої конкурентоспроможної національної економіки та дозволяє досягти захищеності економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз у довгостроковому та короткостроковому періодах.

Суттєвим недоліком як у сучасній науці, так й на законодавчому рівні є відсутність методичного підходу до оцінювання стану податкової безпеки держави у розрізі основних її індикаторів, що має важливе науково-практичне та методологічне значення, оскільки розробка зазначеного методичного підходу надасть можливість започаткувати об'єктивний та якісний регулярний моніторинг рівня податкової безпеки держави з виявленням внутрішніх й зовнішніх загроз та своєчасне їх усунення у результаті проведених урядом країни заходів щодо посилення рівня податкової безпеки держави. Тому нами пропонується методичний підхід до оцінювання стану податкової безпеки держави, що включатиме три блоки, які наведемо на рис. 1.

Блок перший – підготовчий. У ньому визначаються мета та завдання щодо проведення оцінювання рівня податкової безпеки держави, індикатори та методи його здійснення, проводиться за допомогою підготовлених інформаційних джерел збір статистичних даних для обчислення кожного індикатора податкової безпеки держави.

Метою проведення оцінювання рівня податкової безпеки держави є об'єктивний та якісний регулярний моніторинг рівня податкової безпеки держави з виявленням внутрішніх й зовнішніх загроз та своєчасне їх усунення у результаті проведених урядом країни заходів щодо посилення рівня податкової безпеки держави. Об'єктом проведення моніторингу є рівень податкової безпеки держави. Рекомендованою інформаційною базою виступають звіти органів Фіскальної служби України, Казначейської служби України, Державної служби статистики України та інші законодавчі й нормативні акти України.

Складність оцінювання рівня податкової безпеки держави полягає у визначенні оптимальної чисельності та виборі індикаторів. Так, О. Тимошенко [12, с. 36] пропонує здійснювати оцінювання рівня податкової безпеки держави за двома індикаторами: рівнем податкового навантаження (%) та часткою податків у структурі державного бюджету (%). На нашу думку, проведення моніторингу оцінювання податкової безпеки держави за визначеними показниками буде недостатнім для виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз.

К. Захарова [13, с. 36] для оцінки податкових загроз у контексті забезпечення податкової безпеки держави обґрунтовує та рекомендує використовувати наступні індикатори: податкове навантаження, надлишкове податкове навантаження, коефіцієнт еластичності, ефективна податкова ставка, парето ефективності. Застосування перелічених вище індикаторів дозволить оцінити податкові загрози, що виникають у результаті проведення урядом реформ, та рівень податкової безпеки. Втім, для більшої достовірності результатів необхідним є визначити закономірності по іншим не менш важливим індикаторам та встановити їх порогові значення.

В. Мартинюк та О. Баранецька [14], проводячи оцінку окремих індикаторів фіскальної безпеки держави, виділяють тільки індикатори бюджетної складової, оминаючи її податкову складову.

З позиції інформативності заслуговують на увагу індикатори оцінки рівня податкової безпеки держави,

запропоновані І. Цимбалюк [15], а саме: стабільність та дієвість податкового законодавства, рівень довіри до уряду, наявність корупції, тінізація економіки, кваліфіковані кадри у сфері оподаткування, рівень податкової культури, ефективність адміністрування податків, дієвість податкового контролю, питома вага податків у ВВП країни та загальній сумі доходів державного бюджету, рівень пільгового оподаткування, співвідношення прямих і непрямих податків. Так, визначені індикатори можна використовувати у подальших наукових дослідженнях, але, на жаль, автором не надано порядок їх розрахунку та нормативні (порогові) значення, що не дає можливості здійснити якісне оцінювання рівня податкової безпеки держави, оскільки перелік індикаторів повинен забезпечувати як проведення максимально достовірного й якісного моніторингу, так й можливість швидкого одержання інформації та їхніх розрахунків.

Таким чином, систематизуючи наявні та власні напрацювання, пропонуємо комплекс основних індикаторів оцінювання рівня податкової безпеки держави, що наведемо у таблиці 2.

Крім запропонованих нами кількісних індикаторів оцінювання рівня податкової безпеки держави, визначимо якісний рівень податкової безпеки, а саме:

- рівень податкової культури та моралі;
- рівень якості законодавства у сфері оподаткування;
- морально-етичний рівень персоналу фіскального відомства, його самооцінка інтенсивності зусиль з підвищення власної репутації.

Визначені індикатори оцінювання податкової безпеки держави не є вичерпними. Однак їх використання надасть можливість виявити основні загрози податкової безпеки держави.

Блок другий – технологічний. У другому блоці методичного підходу розраховується кожен індикатор податкової безпеки держави та порівнюються фактичні дані з їх пороговими значеннями.

Блок третій – результативний. У третьому блоці методичного підходу проводиться оцінювання результатів розрахунку індикаторів податкової безпеки держави з виявленням внутрішніх та зовнішніх загроз, а також надаються рекомендації з проведення заходів посилення її рівня. Крім того, отримані результати рекомендовано використовувати при розробці та оцінці результативності податкових реформ, а також при формуванні стратегії податкової політики держави.

Висновки. Таким чином, запропонований методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави дозволить започаткувати об'єктивний та якісний регулярний моніторинг рівня податкової безпеки держави та запропонувати заходи щодо зміцнення податкової безпеки держави та визначити загрози, які найбільш суттєво впливають на виявлені негативні довгострокові тенденції. Водночас, щоб не допустити виникнення загроз податковій безпеці держави та забезпечити зростання її рівня, необхідно постійно провадити оцінювання, що обумовлює доцільність подальших досліджень щодо проведення моніторингу рівня податкової безпеки держави у практичній площині.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лазарева А.П. Фінансова безпека країни: загрози та основні напрямки зміцнення/ А.П. Лазарева // Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія «Економічні науки». – 2014 – № 27. – С. 88–94.

- Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : [монографія] / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.
- Сухоруков А.І. Проблеми фінансової безпеки України: [монографія] / А.І. Сухоруков. – К. : НІПІБ, 2005. – 140 с.
- Юрій С.І., Федосов В.М., Алексеєнко Л.М. та ін. Фінанси : [підручник] / [С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексеєнко та ін.]; за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
- Михайлюк В.В. Еволюція поняття фінансова безпека держави в глобальних умовах розвитку / В.В. Михайлюк // Ефективна економіка. – 2014. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3359>.
- Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/ME07222.html.
- Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/ME131588.html.
- Іщенко В.В. Податкова складова фінансової безпеки держави / В.В. Іщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 37. – С. 35–40.
- Іванов Ю.Б. Податкова безпека: сутність та умови забезпечення / Ю.Б. Іванов, Ю.В. Бережна // Економіка розвитку. – 2010. – № 2(54). – С. 9–11.
- Виклюк М.І. Податкова безпека: дуалістичність економічної природи трактування змісту основних характеристик / М.І. Виклюк, В.В. Герасик // Інноваційна економіка – 2013. – № 5. – С. 242–246.
- Петренко Л.М. Податкова безпека як складова фінансової безпеки держави / Л.М. Петренко // Моделювання та інформаційні системи в економіці: зб. наук. праць ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. В.К. Галіцин. – 2012. – Вип. 86. – С. 89–98.
- Тимошенко О.В. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки держави / О.В. Тимошенко // Бізнесінформ – 2014. – № 6. – С. 32–37.
- Захарова Е.А. Налоговая безопасность. Критерии ее оценки / Е.А. Захарова // Вестник Белорусского государственного экономического университета. – 2011. – № 6. – С. 63–68.
- Баранецька О. Національні інтереси України в сфері фінансової безпеки / О. Баранецька, В. Мартинюк // Наука молода. – 2008. – № 9. – С. 83–87.
- Цимбалюк І.О. Податкова безпека в системі фінансової безпеки держави / І.О. Цимбалюк ; за заг. ред. О.В. Кендюхова // Стратегічне управління національним економічним розвитком : [монографія] : в 2-х т. Т. 2. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТ», 2013. – 392 с.

УДК 332.1

Манн Р.В.
доктор економічних наук
Черкаського державного технологічного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ

У статті розглянуто складові фінансових ресурсів регіону, поняття фінансового потенціалу. Визначено фінансовий потенціал в системі забезпечення фінансового управління регіону з позиції внутрішньої та зовнішньої складових. Наведено концептуальні засади щодо управління фінансовим потенціалом та його перспективні цілі щодо подальшого ефективного функціонування.

Ключові слова: фінанси, потенціал, бюджет, управління, розвиток.

Манн Р.В. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ РЕГИОНА

В статье рассмотрены составляющие финансовых ресурсов региона, понятие финансового потенциала. Определен финансовый потенциал в системе обеспечения финансового управления региона с позиции внутренней и внешней составляющих. Приведены концептуальные основы управления финансовым потенциалом и его перспективные цели по дальнейшему эффективному функционированию.

Ключевые слова: финансы, потенциал, бюджет, управление, развитие.

Mann R.V. CONCEPTUAL BASIS FOR THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE REGION

The article deals with the financial resources of the region, the concept of financial capability. Defined financial potential in the system of financial management positions with the region's domestic and foreign component. Conceptual principles for the management of its financial potential and promising targets for further effective operation.

Keywords: finance, potential, budget, management, development.

Постановка проблеми. В умовах після кризового відновлення економіки важливим завданням нової регіональної політики стає формування ефективних регіональних соціально-економічних систем, усунення соціально-економічних диспропорцій, в першу чергу за рахунок стійких фінансових можливостей, залучення регіонів до міжнародної співпраці тощо. В цьому контексті посилюється роль регіональних фінансів, а питання ефективного управління фінансовим потенціалом, нарощення фінансових можливостей регіону та підвищення ефективності використання наявних ресурсів та резервів набувають особливої значущості.

На сьогоднішній день та у перспективі фінансовий потенціал набуває все більшого значення, адже саме він визначатиме у найближчому майбутньому

стан економіки регіону, держави, а також посідає одне із чільних місць серед державних пріоритетів, впливатиме на фінансову регіональну та державну політику, тому дослідження полягає у пошуку рушійних факторів ефективного управління фінансовим потенціалом регіону та виявлення умов, що на них впливають.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження сутності фінансового потенціалу регіону та механізмів його формування і використання є сферою наукових досліджень таких вчених, як І. Бритченко, Н. Краснокутська, Л. Федулова, П. Сгорова, П. Комарецька, Ю. Сердюк-Копчекчі.

Мета статті – систематизація наявних підходів до управління фінансовим потенціалом регіону, а